DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
9. Sınıf · Tarih · 9. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Dijitalleşmenin Tarih Araştırma ve Yazımına Etkileri, Dijital Tarih Projeleri ve 1. Ünite Genel Değerlendirmesi

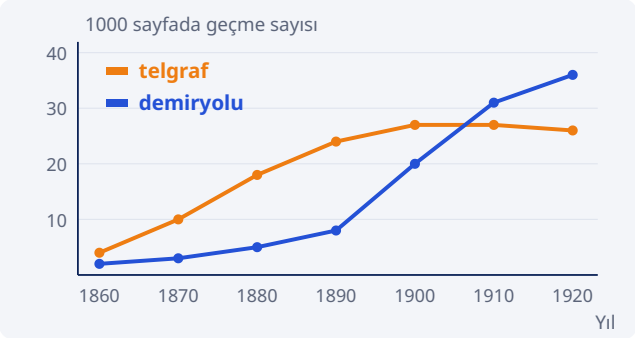
Geleneksel ve dijital dönemdeki tarih araştırma ve yazım süreçlerini karşılaştırır. · Metin madenciliği, sosyal ağ analizi, H-GIS, 3B modelleme ve üst veri gibi dijital tarih yöntemlerini örneklerle açıklar. · Dijital kaynak kullanımındaki riskleri ve etik ilkeleri 5T yöntemiyle ilişkilendirir.

HATIRLAYALIM

- Dijital arşivler, OCR ve HTR belgelere uzaktan ve hızlı erişim sağlar; ancak tarama, tasnif, tahlil, tenkit ve terkip (5T) adımları yine uygulanır.
- Sahte görüntü, bağlam kaybı ve dijital hafıza kaybı başlıca risklerdir; kaynağın kurumu, fon numarası ve orijinal nüshası denetlenir.
- Araştırma etiği tam atıf, telif hakkına saygı, intihalden kaçınma ve kişisel verilerin korunmasını gerektirir.

1 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görselde bir dijital tarih projesinde 1860-1920 yılları arasında yayımlanan gazetelerde iki kelimenin geçme sıklığı verilmiştir. Grafikle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

(A) Sosyal ağ analiziyle elde edilmiş olup kişiler arasındaki bağları gösterir.

(B) Metin madenciliğiyle elde edilmiştir; 1890'dan sonra 'demiryolu' kavramı gazetelerde daha sık geçmeye başlamıştır.

(C) Grafik, ilk demiryolunun 1890'da yapıldığını kesin olarak kanıtlar.

(D) Grafik, 'telgraf' kelimesinin 1900'den sonra hiç kullanılmadığını gösterir.

2 TABLOYU TAMAMLA

Dijital tarih yöntemlerinin adlarını ya da işlevlerini tabloda tamamlayınız.

Yöntem	İşlevi	Örnek uygulama
H-GIS		Bir salgının yayılış haritası
	Mekânı sanal ortamda canlandırır	Bir ören yerinin sanal gezisi
Üst veri (metadata)		Tarih, dil, fon kodu kaydı
	Binlerce metindeki eğilimi bulur	Yüz yıllık gazete taraması

3 KISA CEVAP

Yakın tarihli hasta kayıtlarını inceleyen bir araştırmacı bulgularını yayımlarken hangi etik ilkeye özellikle uymalıdır?

4 EŞLEŞTİRME

Dijital ortamda tarih araştırmasını tehdit eden durumları açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Deepfake

☐ 2. Anakronizm

☐ 3. Bağlam kaybı

☐ 4. Dezenformasyon

☐ 5. İntihal

a) Bir olayı kendi döneminin dışındaki ölçütlerle değerlendirme

b) Başkasının emeğini kaynak göstermeden kendininmiş gibi sunma

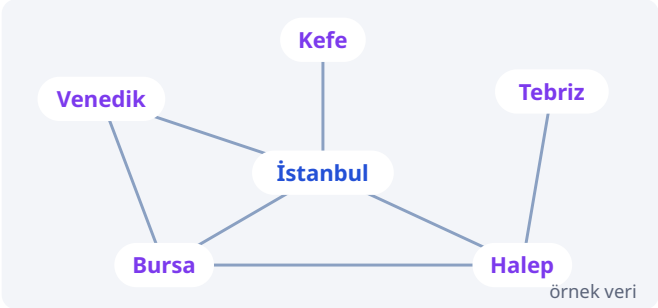
c) Kaynağın ait olduğu ortamdan koparılarak paylaşılması

d) Bilerek yanlış bilgi yayılması

e) Yapay zekâyla üretilmiş sahte görüntü ya da belge

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görselde ticaret belgelerinden üretilmiş örnek bir sosyal ağ haritası verilmiştir. Çizgiler belgelerde birlikte geçen merkezleri göstermektedir. Haritaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

(A) Kefe ağa yalnız İstanbul üzerinden bağlanmaktadır.

(B) Tebriz ağdaki en çok bağlantıya sahip merkezdir.

(C) Venedik ile Tebriz arasında doğrudan bağlantı vardır.

(D) Bursa'nın bütün bağlantıları Halep üzerindendir.

6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Geleneksel ve dijital tarih araştırmalarıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Dijital araçlar 5T yönteminin uygulanmasını gereksiz kılmıştır.	☐	☐
Geleneksel araştırmalarda tarihsel anlatı çoğunlukla basılı ve doğrusal bir metin olarak yayımlanırdı.	☐	☐
Kurumsal uzantılı bir sitedeki kaynak hiçbir denetim yapılmadan kullanılabilir.	☐	☐
Dijital kaynaklara eksiksiz atıf yapmak araştırma etiğinin gereğidir.	☐	☐

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görselde dijital bir arşivdeki belgeye ait kayıt kartı verilmiştir. Bu karttaki bilgiler araştırmacıya en çok hangi konuda yardımcı olur?

Belge kayıt kartı (üst veri)

Belge türü	Ferman
Tarih	1577
Dil	Osmanlı Türkçesi
Arşiv fon kodu	ÖRN.0423 - Dosya 17
Sayfa	2 varak
Erişim	Dijital arşiv, görüntü + metin

(A) Belgeyi okumadan içeriği hakkında kesin hüküm vermede

(B) Belgeyi izin almadan çoğaltıp satmada

(C) Belgede anlatılan olayın sebeplerini doğrudan öğrenmede

(D) Belgenin kaynağını doğrulamada ve ona doğru atıf yapmada

8 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız. Kutudaki bir kavram kullanılmayacaktır.

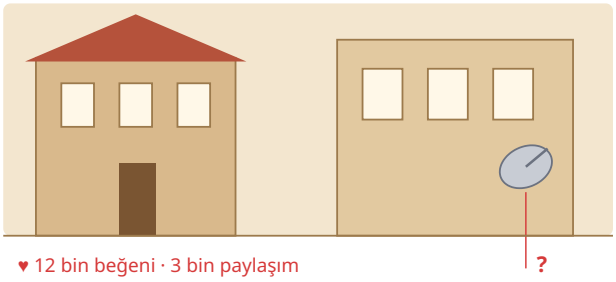
tenkit | birincil | üst veri | hiper-metin | terkip

1. Kaynakların güvenilirliğinin iç ve dış yönden sınanmasına _____ denir.
2. Ulaşılan bilgilerin birleştirilip tarihsel anlatıya dönüştürüldüğü aşama _____ olarak adlandırılır.
3. Olayın yaşandığı döneme ait, olaya tanıklık eden belgeler _____ kaynaktır.
4. Belgenin tarihini, dilini ve arşivdeki yerini gösteren bilgilere _____ denir.

9 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görselde sosyal medyada paylaşılan bir fotoğraf ve açıklaması verilmiştir. Bu paylaşımla karşılaşan bir tarih öğrencisinin yapması gereken aşağıdakilerden hangisidir?

tarihmeraklisi_42
"1908 yılında çekilmiş İstanbul sokağı!"

♥ 12 bin beğeni · 3 bin paylaşım

?

(A) Paylaşım çok beğenildiği için fotoğrafı güvenilir bir birincil kaynak olarak kullanmak

(B) Açıklamadaki tarihi doğru kabul edip fotoğrafı ödevine kaynak göstermeden eklemek

(C) Fotoğraftaki çanak anten döneme uymadığından görüntünün sahte ya da yanlış tarihlenmiş olabileceğini düşünüp arşiv kaynaklarıyla karşılaştırmak

(D) Fotoğrafı renkli olduğu için daha güvenilir saymak

10 SIRALAMA

Dijital ortamda yürütülen bir tarih araştırmasının adımlarını 5T yöntemine göre sıralayınız.

- [ ] Çevrim içi arşivlerde konuyla ilgili belgeler aranır.
- [ ] Belgeler orijinal nüshayla karşılaştırılarak güvenilirliği sınanır.
- [ ] Bulunan belgeler dönem ve konuya göre gruplanır.
- [ ] Belgeler okunup içerdikleri bilgiler çözümlenir.
- [ ] Bilgiler birleştirilerek tarihsel anlatı yazılır.

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görselde aynı konuyu farklı dönemlerde araştıran iki araştırmacının çalışma biçimi verilmiştir. Bu iki araştırmacının ortak noktası aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

1975: Araştırmacı A	2025: Araştırmacı B
• Arşive trenle gider	• Veri tabanında arar
• Belgeyi büyüteçle okur	• Belgeyi OCR ile tarar
• Notları fişlere yazar	• Verileri tabloya işler
• Basılı kitap yayımlar	• Etkileşimli site kurar

(A) Belgelere uzaktan erişmek

(B) Kaynakları 5T yöntemiyle eleştirel biçimde değerlendirmek

(C) Bulgularını etkileşimli zaman çizelgesiyle yayımlamak

(D) Belgeleri büyüteçle tek tek incelemek

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına uyan kavramları yazınız. Turuncu kutulardaki harfler, kullanılan kaynağın belirtilmesi anlamına gelen kavramı verecektir.

Belgelerin konu ve döneme göre gruplanması (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

Bilgilerin birleştirilerek yazıya dökülmesi (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

Tarihçinin kaynaklardan kurduğu tarihsel … (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

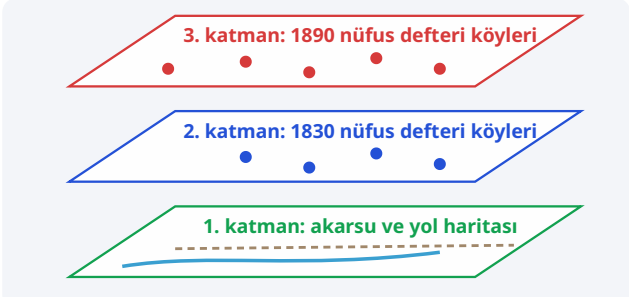
Belgenin arşivde ait olduğu koleksiyonu gösteren … kodu (3 harf) ☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

13 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görselde bir H-GIS projesinin üç katmanı verilmiştir. Katmanlar üst üste getirildiğinde araştırmacının cevap arayabileceği iki soru yazınız ve bu yöntemin tek bir basılı haritadan farkını belirtiniz.

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.